

WERKELOZE ARBEIDERS IN CHINA LEREN REALITEIT VAN KAPITALISME KENNEN

Uit de openstaande deuren van het theater van het Staats Planning Buro, een van Peking's logge, bureaucratische beleidsinstituten aan de Noordelijke Straat van het Maanaltaar flitst een blauwig licht. De muziek van het Zwanenmeer golft naar buiten en er klinkt een opgewonden geroezemoes. Werknemers bij het Staats Planning Buro en hun families krijgen een middagje entertainment aangeboden omdat het Chinese nieuwjaar voor de deur staat.

(Door Jan van der Made)

BEIJING (GPD) Maar in een zijgang naast de zaal, waar temperaturen rond het vriespunt liggen, is ook de stemming heel wat minder. Daar heeft het "Banen Adviescentrum Wereldwijd", het Chinese equivalent van een arbeidsbureau, een paar vierkante meter gehuurd die zijn afgezet met panelen van formica. Aan een van de houten tafels zit een bleke man een formulier in te vullen. Hij trekt zich niets aan van de flarden muziek die uit de centrale zaal komen aanwaaien. Af en toe vraagt hij iets aan een meisje dat naast hem zit.

Mijnher Liao blijkt werkeloos te zijn. Hij had twintig jaar bij een staatsbedrijf gewerkt, een autobussenfabriek en die hadden vorige maand opeens op wachtgeld gezet. Dat komt er in feite op neer dat hij een soort liefdadigheidsgeld van 75 gulden krijgt, en dat is veel te weinig om zijn vrouw en dochtertje van te onderhouden. Via het Banen Adviescentrum Wereldwijd probeert hij een nieuwe baan te vinden.

"Maar dat wordt erg moeilijk", aldus mevrouw Wang Xiu die het centrum runt. "Ik krijg dagelijks mensen die hun hele leven aan de lopende band hebben gestaan, en die alleen maar die ene moer op die ene schroef kunnen draaien. Dan worden ze opeens aan de kant gezet en keldert hun inkomen. Het zijn hele drama's. Ik heb hier mensen in tranen gehad die niets konden. Ze zien ons als een laatste redmiddel om toch nog aan de bak te komen".

FORMULIER

Het Banen Adviescentrum was een initiatief van mevrouw Wang, die het eind vorig jaar oprichtte en als een soort semi-zelfstandig bedrijfje runt. In feite behoort het buro tot het Staatsbureau van Tourisme, maar "ik kan alle beslissingen zelf nemen", aldus Wang. Iedere maand komen er "een paar honderd" mensen, "maar dat aantal groeit steeds verder".

Iemand die een baan zoekt moet eerst een gedetailleerd formulier invullen met zijn leeftijd, scholing en werkervaring. En of hij partijlid is. Daarna volgt er een gesprek. "Op die manier leren we ze kennen, en weten we zeker dat we een goede kracht aanbieden als er vraag van bedrijven komt", aldus Wang.

Volgens mevrouw Wang zijn Chinese arbeidsbureaus allemaal staatsbedrijfjes of ze opereren, net als het hare, gedeeltelijk zelfstandig. "Er waren vorig jaar ontzettend veel prive-arbeidsbureau's", aldus Wang. "Maar veel waren alleen uit op het weinige geld van de werkelozen. Dan inden ze een paar honderd gulden "bemiddelingsgeld" en als dat betaald was beweerden ze dat het bedrijf niet meer geïnteresseerd was. Pure maffiapraktijken". De regering greep in en veel prive arbeidsbureaus werden gesloten. Ondanks dat zijn er op dit moment maar liefst driehonderd arbeidsbureautjes in Peking.

WACHTGELDPAS

Gebrek aan werk zullen ze niet hebben. Peking is van plan miljoenen arbeiders op wachtgeld te zetten. Vorige week kondigde het ministerie van Spoorwegen aan dat het 300.000 mensen zou ontslaan, andere, verlieslijdende, staatsbedrijven zullen dat voorbeeld volgen om de enorme kostendruk op de staatskas te verkleinen.

Maar arbeidsbureau's bieden de wanhopige wachtgelders een sprankje hoop. "Als iemand beschikt over een "wachtgeldpas" geven wij hem of haar gratis advies en er worden omscholingscursussen gegeven. Minister van Werkgelegenheid, Li Boyong kondigde zelfs aan dat de regering fondsen zal aanboren om herscholingscursussen op poten te zetten, zo schreef de *China Daily*, China's engelstalige krant gisteren.

Maar niet iedereen laat zich aan de kant zetten om vervolgens een moeizame, procedure bij een van Peking's driehonderd arbeidsbureautjes tegaan volgen. Mevrouw Zhu Rui (39) was werkzaam als lerares wiskunde op een lagere school die bij haar werkeenheden, de Pekingse Fabriek 3501 voor militaire uniformen. "Ik werkte er sinds 1978", vertelt mevrouw Zhu, een klein vrouwtje met een groen mantelpakje. "In november kreeg ik, en twintig anderen opeens te horen dat we op straat stonden".

LEUGEN

Mevrouw Zhu was een jaar eerder gedwongen om een jaarcontract te tekenen. "Ze zeiden erbij dat het wel verlengd zou worden", zegt ze. "Maar in november bleek dat een leugen: ik werd op straat gezet". Toegegeven, mevrouw Zhu, en de twintig anderen, kregen allemaal een soort "oprotpremie" van 10,000 Yuan (ongeveer 2400 gulden), maar daar nam ze geen genoegen mee.

Mevrouw Zhu is, net als de vele bezoekers van het "Wereldwijd" arbeidsbureautje van mevrouw Wang, het slachtoffer van de eerste afslankingsgolf van China's staatsbedrijven. Er wordt op dit moment een begin gemaakt met de niet-productieve onderafdelingen van de concerns. Scholen, ziekenhuizen en theaters van de staats werkeenheden worden het eerst aangepakt, en de werknemers worden op wachtgeld gezet.

In het geval van mevrouw Zhu gaat de stroomlijning zelfs verder: ze krijgt een oprotpremie en kan fluiten naar haar wachtgeld. Mevrouw Zhu heeft de uiterste consequentie getrokken: ze is van plan om dit weekend een demonstratie te organiseren. "Maar ik wil daarbij wel binnen de wet blijven", aldus mevrouw Zhu. "Wanneer de politie geen toestemming geeft gaat het niet door".

HONGER

Autoriteiten hadden geeist dat ze het precieze aantal deelnemers (acht en dertig), en zelfs de leuzen die de demonstranten willen roepen, op een formulier worden opgeschreven. "We hebben honger, we willen onze kinderen voeden, we willen onze ouders voeden, we willen bestaan" zou de kreet worden. "China is toch een socialistisch land? Dan moet er toch voor iedereen wat zijn?", aldus Zhu in een interview dondedagmiddag.

Mevrouw Wang, de oprichtster van het arbeidsbureautje heeft zich sneller aangepast aan de realiteit van de "socialistische markteconomie" zoals Peking de omvorming van socialisme tot kapitalisme noemt en ook aan de brute weigering waarmee andersdenkenden die omvorming trachten te beïnvloeden. Volgens haar is "demonstreren toch niet de oplossing. Aanvragen daartoe worden nooit gehonoreerd.

Zonder toestemming demonstreren is illegaal en we hebben in 1989 (toen demonstraties door het Volks Bevrijdingsleger werden neergeslagen ten koste van honderden doden) gezien wat er gebeurde. Het natuurlijk zijn dat de autoriteiten toch met een oplossing komen", aldus Wang. "Maar ze zouden ook gewoon naar ons toe kunnen komen. Het zijn leraren. Ze hebben kennis en vaardigheden die op veel plekken gebruikt kan worden".